

מבחן הנאמנות

Category: בראשית, ויחי

יוסף עומד במבחן הנאמנות, ונשמע לדרישת יעקב אביו, בניגוד לרצון פרעה שגידל, רומם והיטיב עמו. אחרי שבע-עשרה שנה של חיים משותפים, מגיע הרגע בו יעקב מודה לאלוקים על שיוסף נותר בצדקותו.

תודה שהמתינה 17 שנה

התורה מספרת כיצד יעקב אבינו קורא ליוסף לפני מותו ומבקש ממנו "אל נא תקברני במצרים". יוסף עונה לו "אנכי אעשה כדברידך", אולם יעקב מתעקש: "השבעה לי". יוסף ממלא את מבוקשו ונשבע, ואז התורה מספרת: "וישתחו ישראל על ראש המטה".

את הדו-שיח הזה אנו קוראים בתחילתה של פרשת השבוע ויחי, הפרשה שחותמת את ספר בראשית.

בקריאת הסיפור מתעוררת מיד תמיהה: מהי משמעות המעשה של יעקב, שהוא משתחוה על ראש המיטה. מה עומד מאחורי זה?

אומר רש"י: "על שהיתה מטתו שלימה ולא היה בה רשע שהרי יוסף מלך היה, ועוד שנשבה לבין הגויים והרי הוא עומד בצדקו" (מז, לא). יעקב השתחוה והודה לקב"ה שעל אף שיוסף בנו נשבה בין הגויים ונעשה מושל מצרים, בכל זאת הוא "עומד בצדקו" זהו אותו יוסף מהבית של יעקב אבינו.

נשאלת השאלה, מדוע המתין יעקב אבינו 17 שנה כדי להודות לקב"ה על-כך שיוסף "עומד בצדקו". לכאורה, הזמן והמקום להודות על כך היה מיד עם בואו למצרים, כשהוא פגש את בנו האבוד וראה שזה אותו יוסף שעזב את ביתו 22 שנה קודם. כבר אז הוא היה צריך להודות לקב"ה!

התשובה לכך נעוצה בסיפור העצוב של מכירת יוסף. יוסף היה הבן האהוב על אביו, אבל כשהוא חלם את החלום על "השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחוים לי" וסיפר אותו לאביו, מה הייתה תגובתו של יעקב אבינו: "ויגער בו אביו" (א, י), יעקב נזף בו על כך.

בהמשך אנו קוראים שיעקב שלח את יוסף לשכם לבדוק מה שלום אחיו, בשעה שיעקב ידע שהם שונאים אותו. יוסף ענה: "הנני", וכשהוא הגיע לשם הם מכרו אותו לעבד.

יוסף מגיע למצרים, ומושלך כאסיר לכלא במשך שנים עשרה שנה. יוסף לא יודע את חלק

הסיפור שאנחנו יודעים, שהאחים טבלו את כתונת הפסים שלו בדם עיזים ושלחו לאביו שיבין שחיה רעה טרפה אותו.

מה חשב יוסף, כשהוא יושב בכלא ואביו לא בא לחפש אותו. מה **אתם** הייתם חושבים במקומו? שתים-עשרה שנים שהוא יושב בכלא ולא שומע שום דרישת שלום מאביו.

חלומות יוסף מוצאים אוזן קשבת

והנה לפתע הכול התהפך. מלך מצרים מגלה את הנער החכם פותר החלומות ומזמין אותו אליו לארמון. והנה פרעה דווקא כן מעריך את יוסף על כך שהוא יודע לפתור חלומות. הוא מקשיב לפתרונותיו ועצותיו, וממנה אותו למושל מצרים.

בנוסף לכך הוא משיא לו אישה את אסנת ויוסף מקים משפחה. פרעה בעצם אימץ את יוסף וסמך עליו כמו בן, ולכן נתן לו להיות מושל מצרים. מאז שחרורו מבית הסוהר יוסף קיבל חיים חדשים.

עוברים שנים ובסופו של דבר יעקב יורד למצרים. האב והבן האובד נפגשים ויוסף בוכה על צווארו של יעקב. כאן נוצר מצב מיוחד: מחד יוסף נאמן לאביו מולידו יעקב אבינו, וביחד עם זה הוא גם נאמן לפרעה, שהוציא אותו מבית האסורים, העלה אותו לגדולה וסמך עליו שניהל את מצרים כראוי וידאג לטובת המדינה.

במשך שבע-עשרה שנים הכול התנהל על מי מנוחות. יוסף היה מושל מצרים ומפעם לפעם בא לבקר את אביו, וכולם היו מרוצים.

אבל אז לפני מותו של יעקב אבינו נוצר ניגוד עניינים. יעקב אבינו מבקש להיקבר בארץ כנען במערת המכפלה, אבל הוא עצמו מודע לכך שפרעה ירצה מאוד שהוא יקבר במצרים.

מדוע? "מכיון כשבא יעקב למצרים באה ברכה לרגלו וכלה הרעב" (מז, יט [רש"י]). ואם-כן בוודאי שפרעה ירצה מאוד שהוא יקבר במצרים, וכפי שמצאנו שלבן לא רצה שיעקב יעזוב אותו, באומרו "נחשתי ויברכני ה' בגללך", "שעל ידך באה לי ברכה" (ויצא ל, כז, רש"י) (תו"מ חלק מ"ח, עמ' 408 הערה 66).

ההוכחה שיעקב חיפש

זאת הייתה הפעם הראשונה שהרצונות של יעקב אבינו ופרעה התנגשו. יוסף לא יכל לרצות את שניהם, והוא הוכרח לבחור באחת משני האפשרויות.

יתירה מזו, אומר הרבי: "גם יוסף מצד עצמו להיותו "מושל בכל ארץ מצרים" באופן "שמשאו ומתנו באמונה" היה לו לדאוג לטובת המדינה, ולהשאיר במצרים את יעקב שלרגליו באה ברכה

למצרים" (תו"מ, שם).

על אף כל זאת הוא בחר למלאות את בקשתו של יעקב אביו ולקחת אותו לארץ כנען. או אז יוסף הראה שהנאמנות שלו ליעקב אביו חזקה יותר מהנאמנות שלו לפרעה מטיבו ולמצרים. המקרה הזה היה הבחינה הראשונה למי יוסף נאמן יותר, לאביו מולידו או למי שהעלה אותו לגדולה.

כשיעקב ראה שיוסף **נשבע** לו שהוא יקבור אותו בארץ ישראל, וכשראה שהוא צלח את הניסיון הזה לבחור באחת משני האפשרויות ² לעשות רצון אביו או רצון פרעה ² או אז יעקב אבינו הסתובב כלפי השכינה, השתחוה והודה לקב"ה שיוסף אכן "עומד בצדקו".

הנרי קיסינג'ר לוקח צד

בעיית 'הנאמנות הכפולה' של עם ישראל עמדה בהרבה ניסיונות. בדורנו, זה בא לידי ביטוי בעולם הפוליטי האמריקאי עם מינויו של הנרי קיסינג'ר.

קיסינג'ר היה היהודי הראשון שהתמנה כמוזכיר המדינה של ארה"ב, בהשג"פ זה קרה שבועיים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים. בזמנו הוא הותקף מכל הצדדים. היהודים תקפו אותו על כך שהוא לא עמד מספיק חזק לצד ישראל באותם ימים קשים, ומאידך, שונאי ישראל תקפו אותו שחשוב לו יותר האינטרסים של ישראל מאשר של ארצות הברית.

קיסינג'ר עצמו חזר וסיפר פעמים רבות, שימים ספורים לפני פרוץ המלחמה הוא חקר את המודיעין האמריקאי ואת הישראלי ושניהם אמרו שהם לא סבורים שתפרוץ מלחמה.

כשפרצה המלחמה, ביומיים הראשונים שלה, בארצות-הברית היו סבורים שישראל תנצח כמו שניצחה בפעמים הקודמות. רק ביום השלישי של המלחמה כשהתבררה גודל הטרגדיה והחורבן, אז קיסינג'ר קיבל החלטה אפילו מבלי להתייעץ עם הנשיא ריצ'ארד ניקסון, והבטיח לישראל את כל העזרה שהם יצטרכו.

הוא אמר לישראלים שהם יכולים להוציא את כל הנשק והתחמושת מהמחסנים, כי ארצות הברית תשלח להם מלאי חדש של תחמושת וכו'.

ואכן ארצות הברית עמדה בדיבורה ובמשך שלושים ושתים יום חיל האוויר האמריקני העביר לישראל ב'רכבת אווירית' למעלה מעשרים ושתים אלף טונות של טנקים, ארטילריה, תחמושת ואספקה באמצעות מטוסי תובלה. בנוסף לכך הייתה גם 'רכבת ימית' שבה העבירו יותר משלושים ושלושה אלפי טונות של אספקה.

בראיונות שנתן לאחרונה, אומר קיסינג'ר במפורש שהעובדה שהוא היה יהודי שברח עם משפחתו בשנת 1938 מהאנטישמיות של הנאצים בגרמניה, השפיעה על מעשיו ועל תמיכתו בישראל. הוא

דאג לכך שישראל תישאר חזקה ולא תהפוך למדינה חלשה, מצב בו הערבים יוכלו לסחוט ממנה ויתורים מפליגים.

"נאמן לפניך"

'ברגע האמת', כשקיסניג'ר עמד בפני ניגוד אינטרסים, הוא הלך אחרי האינסטינקט היהודי שלו. הוא היה נאמן לעמו ועזר לישראל באותה שעה גורלית.

[באותם ימים ביקר אצל הרבי תת אלוף רן פקר, מבכירי מפקדי חיל האוויר הישראלי. הרבי אמר לו: "כדאי לזכור, שמזכיר המדינה קיסניג'ר הוא שר החוץ של ארצות-הברית ² לא של ישראל³". (ברגע האמת עמ' 212)]

כאשר הקב"ה בחר ביהודי הראשון, באברהם אבינו, מה היו התכונות שהוא חיפש בו? את התשובה לכך אנו מוצאים בתפילה שאנו אומרים בכל יום על אברהם: "ומצאת את לבבו נאמן לפניך". הקב"ה מצא בו **נאמנות**.

כשמגיע הרגע שבו האינטרסים שלנו מתנגשים באינטרסים של בורא עולם, אנחנו צריכים להיות נאמנים לבורא עולם.

נ.ב. שמו היהודי של הנרי קיסניג'ר הוא 'אברהם'⁴